

**Щодо виступу директора ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії
імені О.Н. Соколовського» на Загальних зборах Відділення землеробства,
меліорації та механізації Національної академії аграрних наук України
11 грудня 2014 року**

11 грудня 2014 року відбулися Загальні збори Відділення землеробства, меліорації та механізації Національної академії аграрних наук України. З науковою доповіддю «Стратегічні підходи до вирішення проблеми деградації та відтворення родючості земель сільськогосподарського призначення» виступив член відділення, директор Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», академік НААН Балюк Святослав Антонович.

В його доповіді доведено загальні положення про роль і значення ґрунтів у світлі сучасних уявлень, особливості ґрунтового покриву України та джерела інформації про його стан. Обґрунтовано необхідність осучаснення цих матеріалів, а саме: проведення повторного великомасштабного обстеження ґрунтового покриву на сучасних методичних підходах з підготовкою відповідних картографічних матеріалів; проведення моніторингу ґрунтів на ґрунтовій основі за єдиними програмами та методиками; проведення інвентаризації даних польових дослідів, їх реконструкція та модернізація, створення та наповнення баз даних, інформаційних систем, в т.ч. гармонізованих з європейськими та світовими, що дозволить регулювати використання ґрунтових ресурсів країни, включитися в єдиний світовий ґрунтово-інформаційний простір.

Наведено найбільш характерні процеси у зміні ґрунтів за останні 40-50 років, процеси деградації (типи, види, площі, розповсюдження), причини їх виникнення та шляхи вирішення проблеми охорони ґрунтів, а саме: законодавче, нормативно-правове, нормативно-методичне, інформаційне, технологічне, наукове, кадрове, фінансове забезпечення, використання міжнародного досвіду. Доведено необхідність реалізувати проекти Закону України «Про збереження ґрунтів і охорону їх родючості», «Національної програми охорони ґрунтів» та «Загальнодержавної програми використання і охорони земель», «Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням»; «Концепцію боротьби з деградацією земель та опустелюванням», підготувати «Національний план дій по боротьбі з деградацією земель та опустелюванням», Закон України «Про економічне стимулювання за раціональне використання та охорону земель».

У напрямку нормативно-методичного забезпечення необхідно скоординувати діяльність наукових установ, міністерств та відомств, пошук джерел фінансування за рахунок комерційних структур, розробку та впровадження нормативів допустимих навантажень на ґрунти, гармонізувати нормативно-правову базу у відповідності до Постанови КМУ «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС». У напрямку технологічного забезпечення для отримання максимального ефекту необхідно адаптувати сучасні агротехнології до ґрунтово-кліматичних умов країни.

Означено пріоритети у напрямі охорони ґрунтів, які можуть стати основою адаптивно-ландшафтних систем землеробства, а саме: оптимізація вмісту в ґрунтах органічної речовини, поживних речовин та досягнення їх бездефіцитного балансу, охорона ґрунтів від ерозії та інших видів деградації, меліорація кислих і солонцевих ґрунтів, усунення дефіциту вологи, реконструкція та відновлення зрошувальних та осушувальних систем. Наведено основні положення щодо їх реалізації.

Означено витрати на реалізацію заходів з охорони ґрунтів, які складають 46 млрд грн, середньорічні – 1,6 млрд грн (без урахування вартості добрив), в.ч. за рахунок державного та місцевого бюджетів 805 млн грн у рік, за рахунок землекористувачів та власників землі – 820 млн грн у рік.

Запропоновано використання міжнародного досвіду з природоохоронної діяльності та землекористування.

Стратегічні підходи до вирішення проблеми деградації та відновлення родючості земель с.-г. призначення передбачають: створення Державної служби охорони земель; удосконалення існуючих та розробку нових законів про охорону ґрунтів і їх родючості; підвищення рейтингу проблем захисту і відродження ґрунтів в суспільстві; оновлення кадастрової, картографічної та аналітичної інформації про ґрунти; створення мережі моніторингових спостережень; задіяння геоінформаційних, дистанційних, автоматизованих комп'ютерних та інших сучасних технологій; збільшення об'ємів і якості викладання ґрунтознавства і охорони ґрунтів у школах, технікумах, інститутах та університетах; розвернення просвітницької діяльності з охорони ґрунтів у засобах масової інформації; задіяння певних товариств, спілок і товаровиробників, різних фондів екологічного, правового та інших напрямів; активізація міжнародного співробітництва.

Сформовано заявки за пріоритетним напрямом досліджень «Збереження і відтворення родючості ґрунтів, гармонізація їх продуктивних і екологічних функцій» на 2016-2020 рр. За даним напрямом отримано понад 60 заявок. За їх формування враховано міжнародні підходи, проекти, програми, зокрема Глобального та Європейського ґрунтових партнерств. Планується сформувати ПНД НААН «Розробити наукові засади збалансованого використання ґрунтових ресурсів, прогноз розвитку та управління відтворенням родючості ґрунтів як основи сталого розвитку України».

Матеріали доповіді Балюка С.А. схвалено, запропоновано винести на розгляд Президії Національної академії аграрних наук України.